

K storočiu Vojtecha Zamarovského

Spisovateľ Vojtech Zamarovský sa narodil v Trenčíne 5. októbra 1919, v roku 2019 by teda oslávil storočnicu.

Nadácia Aigyptos sa rozhodla, v spolupráci s Múzeom mesta Bratislavy a Ústavom orientalistiky SAV, pripomenúť výročie obľúbeného slovenského autora literatúry faktu tým, že mu venovala tohtoročný ôsmy ročník bratislavského cyklu egyptologických prednášok

Výpravy do starovekého Egypta. Prvý, spomienkovo ladený večer cyklu, moderovaný redaktorkou RTVS Táňou Kusou, priblíži návštevníkom Vojtecha Zamarovského nielen ako autora, ale aj ako človeka, prostredníctvom rozprávania jeho syna Petra Zamarovského, Júliusa Brunu - predsedu Spolku priateľov Vojtecha Zamarovského a ďalších hostí.

V slovenskej kultúre a literatúre predstavil Vojtech Zamarovský dedičstvo starovekých civilizácií a bude s ich popularizáciou už navždy spojený. Podrobnejšie fakty o jeho živote nájdete napr. na stránke Literárneho informačného centra alebo v článku Alžbety Pňáčkovej, jeho knižný životopis napísal novinár Ján Čomaj. V tomto krátkom texte by sme si radi pripomenuli význam Vojtecha Zamarovského v poznávaní starovekého Egypta, pretože najmä vďaka jeho knihám slovenská verejnosť získala prvé hlbšie a odborne aktuálne poznatky o krajine na Níle. Uvádzame však aj odkazy na novšie práce, jeho knihy majú trvácnu literárnu hodnotu, egyptologické poznanie sa však posunulo ďalej. V popularizácii Egypta na Slovensku dnes úspešne pokračuje nadácia Aigyptos, členovia nadácie spolupracovali aj pri kompletnom slovenskom vydaní Zamarovského kníh v reedícii vydavateľstva Perfekt.

Egyptu sa Zamarovský venoval už od počiatku svojej spisovateľskej práce a egyptskú tematiku nájdeme v piatich z jeho populárno-vedeckých kníh. Prvotina a jedno zo zakladajúcich česko-slovenských diel literatúry faktu *Za siedmimi divmi sveta* (1960) sa začína kapitolou o prvom dive sveta, egyptských pyramídach zo začiatkov ríše farónov a končí sa kapitolou o majáku na ostrove Faros pri Alexandrii z grécko-rímskeho obdobia v Egypte. Táto kniha sa už stala klasikou, české vydavateľstvo Argo pripravuje jej nové vydanie s komentármi súčasných bádateľov o aktuálnom stave poznania.

Ako svoju druhú „egyptskú“ knihu *Ich veličenstvá pyramídy* (1977) vydal Vojtech Zamarovský prácu o legendárnych hrobkách egyptských panovníkov. Predstavil v nej podrobnejšie staroegyptskú civilizáciu a čitateľa povodil nielen dejinami bádania o pyramídach, ale aj všetkými vtedy známymi pyramídami. V poslednej kapitole sa dokonca vyrovnal s fantáziami Ericha von Dänikena a ďalších podobných autorov. Žiaľ práve táto kapitola na aktuálnosti nič nestratila, pretože sa stále nájdu ľudia, ktorí

veria viac divokým fantáziám ako faktom. Výskum pyramíd v Egypte však pokročil, aktuálne poznatky sú dostupné napríklad v knihe Miroslava Vernera *Pyramidy* (2008).

Slovník na čítanie *Bohovia a králi starého Egypta* (1986) poskytuje prehľad staroegyptských panovníkov a božstiev. Novší podrobný slovník staroegyptských panovníkov neexistuje ani v češtine, ani v slovenčine, Zamarovského kniha ostáva teda neprekonaná. Súčasnejšie informácie o staroegyptskom náboženstve v zrozumiteľnom jazyku však nájdeme v prácach Jiřího Janáka *Staroegyptské náboženství I - II* a *Brána nebes. Bohové a démoni starověkého Egypta*.

V knihe *Sinuhet* Zamarovský rozšíril a prerozprával jedno z najdôležitejších staroegyptských literárnych diel. Hoci jeho prerozprávania je dlhšie ako preklad pôvodného textu, bolo to nutné - aby čitateľ pochopil spoločenský kontext príbehu. Egypta sa Zamarovský dotkol i vo svojej poslednej práci *Návrat do staroveku* (1992), v ktorej sa znovu a žiaľ naposledy vydal po stopách svojich kníh.

Vojtech Zamarovský je nesporne "inštitúcia" slovenskej a aj českej literatúry faktu. Jeho dielo skúmali literárni vedci Milan Jurčo a Blahoslav Dokoupil. Opísali Zamarovského metódu historického cestopisu. Občas v ňom zachytíme autora na cestách - vieme teda že všetko opisované osobne videl alebo naštudoval - Vojtech Zamarovský ako osoba však ustupuje pred faktami a ich súvislosťami do pozadia. Len samotné fakty by text urobili nečitateľným. Zamarovský ich ale dokázal umne prerozprávať tak, aby tvorili príbeh. Podarilo sa mu tak poľudštiť starovek i bádateľov, ktorí ho skúmali, a dokázal odovzdať aj zásadnú informáciu, že v jeho poznávaní o niečo skutočne ide. V ôsmom ročníku bratislavského cyklu egyptologických prednášok *Výpravy do starovekého Egypta* vystúpi aj viacero prednášajúcich, ktorých priamo knihy Vojtecha Zamarovského ovplyvnili pri výbere budúceho povolania a poslania. To je jeden z najväčších úspechov, aký môže autor svojimi dielami dosiahnuť.

Martin Odler

Nadácia Aigyptos a Český egyptologický ústav FF UK

Článok čiastočne čerpá z eseje „Unesený jazykom“ publikovanej v časopise .týždeň, 2. 12. 2018. Odkazy na články a knihy nájdete v internetovej verzii článku na adrese www.aigyptos.sk.